

LAPIDOMANEN NR: 4 OKTOBER 2000

Midtersnit gennem Ammonit (Kosmoceras, midterste Jura, Rusland) helt gennem-pyritiseret
Ofte har der hersket en venskabelig kappestrid mellem "fossilister" og "mineralfolk",

Mineraler i fossilers hulrum Af Gero Moosleitner,
uddrag fra Mineralien Welt 6/99
v.Hans Kloster

Når hvirvelløse havdyr dør, falder deres huse ned på havbunden. Som regel bliver da de indre kamre og kamre af kalcit- eller aragonitskaller fyldt med slam eller sand. Hos højere dyr med et sedimentlag. Dette fyld hærdes under fossileringen. Som regel opløses skallerne og tilbage bliver der en stenkerne som "fossil". Kun hos nogle få dyrearter som ammoniter, nautiler og vættelys forhindrer af og til indesluttede gasblærer, at der trænger sediment ind. Også hos skaller af snegle, brakiopoder eller muslinger kan det ske. Efterhånden som sedimentlaget og trykket øges, afsætter porevand mineraler i disse gasblærer. Der kan også ske det, at rester af kalcit- og aragonitskaller erstattes af mineraler. Afhængig af hulrummenes størrelse aflejres mineralerne i tilsvarende størrelse.

Hos fossiler fra mergellag finder man oftest indlejrede mineraler som pyrit, markasit, kvarts, kalcit og sjældnere baryt. I kalklag udfyldes hulrummene oftest med kalcit, i sand og konglomerat desuden med gips og cølestin. Ofte er et hulrum fyldt med flere mineraler. Pyrit krystalliserer kubisk og markasit orthorhombisk, men i praksis kan de næppe skelnes fra hinanden. De dannes i et iltfattigt miljø. Kommer de op til overfladen iltes de til sulfater, der vaskes med nedstrømmende regnvand under dannelse af limonit. Den brune limonit-belægning kan fjernes med oxalsyre og pyrit-fossilet bør derefter have symaskineolie for at kunne bevares. Sydfrankrig har gode findesteder for pyrit-fossiler. Området Causses vest for Rhone ved Mende over Milliau til Le Caylar er godt. Desuden egnen nordøst for Apt i Provence og helt op til nordvest for Remuzat er ligeledes interessant.

Denne totalt pyritiseret Ammonit fra den sorte Jura ved Aalen i Tyskland hører til en af fossilverdenens små kostbarheder. Foto : Sauerholm

Besøg hos Jytte Kløve d. 8. feb.

Det var en mørk og regnfuld aften .....

Som en anden billig knaldkrimi gav vejret det første indtryk af besøget. Dette indtryk blev dog hurtigt gjort til skamme så snart man var inde for døren.

Da besøget var hos en kendt smykkedesigner, havde jeg lidt regnet med en middelstor udstilling af unika smykker. Det der mødte mig og de 11 andre Stenvener, var i stedet en butik i en kælder, hvor selve udstillingslokalet blev domineret af et stort sort flygel, hvor hovedparten af smykkeudstillingen befandt sig i nogle få murindfældede hylder bagerst i lokalet og hvor hele den ene væg var fyldt med fotos af tidligere arbejder.

Lokalernes størrelse og indretning slog mig dog rigtigt da jeg var kommet hjem, da mit altoverskyggende indtryk ved besøget var selve personen Jytte Kløve. Så snart vi var kommet ind blev vi budt velkommen med stor varme og fik serveret friskpresset appelsinjuice.

Velbænket på samtlige af huset stole (som var alt fra flygelbænken over almindelige stole/klapstole til høje barstole), fortalte Jytte Kløve med varme og indlevelse om tidligere og nuværende ideer til smykker og inspirationen bag disse. Flere eksempler på de omtalte smykker blev rundsendt så alle både kunne se og føle de spændende kreationer. Flere af smykkerne var så tiltalende for et par af Stenvenerne at de var tæt på at blive solgt og jeg selv blev fyldt med inspiration til adskillige smykker.

De 2-2½ time som besøget varede gik hurtigt og snart var det igen tid til at skulle ud i den regnfulde aften. Denne gang betød det dog ikke så meget, da hovedet var fyldt af aftenens indtryk.

Anita Skov Jensen Jeg kan tilføje, at der arbejdes på at få arrangeret et nyt besøg /NEJ

[Mads og Eva-Maria i Grand Canyon](#)

INTERNET - EN OPLEVELSE VIA .....

En dag i april dukkede en E-mail frem på vor formand Karen Østergaards computer. En E-mail fra den anden side af jordkloden - fra Minnesota / USA. De skrev, at de i arbejdsmæssigt øjemed skulle til Danmark og havde én dag fri. Om vores klub ville være behjælpelig med at anvise et godt fossilsted i Danmark og evt. bytte fossiler. De spurgte også om, vi i København havde et Geologisk Museum med udstilling af fossiler. Desværre har Geologisk Museums Danmarks sal været lukket i årevis !!!!!

Men jeg blev heldigvis den udvalgte person til at repræsentere Stenvennerne og til at tage mig af de to amerikanere. Der var kontakt fra første øjeblik vi mødtes. Så det blev en dejlig oplevelsesrig dag, jeg aldrig vil glemme.

Af byttemateriale havde jeg lagt et helt spisebord fyldt med fossiler - naturligvis geologisk korrekt ordnet efter lokaliteter (Fakse, div. danske søpindsvin, Gotland, Barton, Damery m.m.), geologisk tid, fossilnavne m.v.

Kelly og John, som de to amerikanere hedder, var meget imponerede over, hvad jeg havde at fremvise. I bytte havde de taget noget paleocænt plantemateriale med. Nogle utrolig flotte stykker med tydelige aftryk af store blade fra *Ginkgo adriantoides*, "vingefrø" fra tidlig Ahorn, komplet "fossil frugt med frø" : *Cyclocarya brownii* samt et lille skifer stykke med fossil *Chancelloria eros*, Walcott 1920 fra Burgess Shale. Så det var jo overvældende godt. Som geologisk lokalitet havde jeg valgt at tage dem med til Fakse Kalkbrud - Danmarks største hul.

De havde aldrig set noget lignende og var vældig imponerede over, at vi bare frit kunne gå ned i hullet og samle fossiler. Så vi fik nogle gode timer og fandt da også flere forskellige koraller, krabber, brachiopoder m.m. John ville gerne se hvor hans "grand-grand-grand-grand father was born", så vi kørte et lille smut til Maribo. De sendte et postkort til hans mor og købte nogle Maribo pilsnere til at bringe med hjem. Senere inviterede de på tyrkisk restaurant og "coffee my place", hvor vi byttede vores fossiler, udvekslede "friendship" og adresser. Vi havde da været sammen ca. 13 timer, da vi tog afsked.

Jo, der kan komme meget godt ud af E-mail --- En rigtig god dag !!!!

Dorthe Freitag.